

Bondskanselier Merz in vrije val: Stoer in buitenland, machteloos in binnenland

Posted on 2 mei 2026 by Derk Jan Eppink

Tijdens een weekendoverleg, medio april, in Villa Borsig in Berlijn wilden de beide toppen van de Duitse regeringspartijen CDU/CSU en SPD de klokken gelijkzetten. Het tegenovergestelde gebeurde. Er ontbrandde een knetterende ruzie tussen bondskanselier Friedrich Merz (CDU) en vice-bondskanselier Lars Klingbeil (SPD). Volgens *Der Spiegel* sprong Merz 'uit zijn vel' waarbij hij Klingbeil 'anbrüllte'.

Deze schreeuwscène typeert de coalitieverhoudingen. Merz zit tussen hamer en aambeeld; tussen de groeiende rechtse AfD en de linkse coalitiepartner SPD die hervormingen blokkeert alsof Berlijn een 'Straat van Hormuz' heeft. In het Top-20 populariteitsonderzoek staat Merz als hekkensluiter, op plaats 20.

Merz bungelt

Met de belofte van ingrijpende hervormingen werd Merz met zijn CDU/CSU op 6 mei

vorig jaar tot bondskanselier gekozen. Een 'Herfst van Hervormingen' zou volgen, maar er gebeurde niets. De nieuwe regering leende een *Sondervermögen* van 500 miljard euro op de kapitaalmarkt om de Duitse infrastructuur te moderniseren. Het geld wordt intussen gebruikt om gaten in de begroting te dichten. In plaats van 'Reformen' volgde 'Reformstau'; want de SPD zei 'nein'. De kosten van rente op de schuldenlast loopt op van 4 miljard euro in 2021 naar 78 miljard nu. Het is onzeker of Merz in de Bondsdag een 'motie van vertrouwen' überhaupt zou overleven. Hij bungelt.

Merz mist een compas. Hij overviel de SPD met uitspraken zoals die over de oudedagsvoorziening, 'die Rente'. Het pensioen in Duitsland, nogal karig in vergelijking met Nederland, zou niet méér mogen zijn dan een 'basispakket'. Gepensioneerden moesten zelf aanvullen met sparen en beleggen. De SPD explodeerde: haar kiezersaanhang werd in het hart getroffen. Die aanhang slinkt zienderogen; de SPD peilt rond de 13 procent, net als de Groenen. De CDU/CSU zakt naar 22 procent en AfD groeit naar 28 procent. Oost-Duitsland is AfD-land.

Aangezien Merz in Berlijn klem zit, werpt hij zich op het buitenland en kreeg in de media de bijnaam *Aussenkanzler*. Maar in het grote buitenland verging het hem niet beter. De oorlog in Iran bracht hem in conflict met president Trump, bij wie Merz nog in een goed blaadje stond. Hij noemde het conflict met Iran 'niet onze oorlog' en voegde eraan toe dat Iran Amerika 'aan het vernederen' is. Trump dreigt Amerikaanse troepen terug te trekken uit Duitsland.

Duitsland heeft geen hefboom tegenover de VS. Merz verliest steeds. Evenals zijn Franse partner, president Macron, die in Europa goede sier maakt, maar in eigen land een clownesk figuur is. De Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken, Marco Rubio, wees erop dat Frankrijk bij militaire acties in Afrika koloniale grandeur voorwendt, maar afhankelijk is van Amerikaanse transportvliegtuigen.

Er is één terrein waar Duitsland wel directe invloed uitoefent: de EU. Duitsland beschermt er doorgaans Duitse paradepaardjes. Traditioneel is dat de auto-industrie. De voormalige bondskanselier Gerhard Schröder, bijgenaamd 'Genosse der Bosse' (vriend van de bazen), stond vierkant achter het Volkswagenconcern in de deelstaat Nedersaksen, waar Schröder zijn politieke loopbaan begon.

Merz vindt nieuwe EU-belastingen onaanvaardbaar

In het lobbywerk werd Duitsland doorgaans door Frankrijk overtroefd. Fransen hebben hun pionnen in de Europese Commissie; Duitsers in het Europees Parlement. De EU-uitbreiding maakte dat patroon complexer. Merz wil in Brussel doen wat in Berlijn niet lukt.

Ursula von der Leyen, voorzitster van de Commissie, wil in de begrotingsperiode 2028-2034 een totaalbedrag van 2.000 miljard euro; het Europees Parlement wil als Rupsje Nooitgenoeg zelfs 2.200 miljard. In de huidige begrotingsperiode is het 1.200 miljard. Ze eist nieuwe EU-belastingen. Merz fietste er dwars doorheen: 'onaanvaardbaar en niet te verkopen'. Von der Leyen zweeg.

Uitholling AI-wetgeving op Europees niveau

Duitsland ageert in Brussel assertiever naarmate het eigen land stagneert. Zo keert Duitsland zich met Oostenrijk tegen EU-wetgevingsvoorstellen over Artificial Intelligence (AI) en noemt het 'te weinig ambitieus'. Er is volgens Berlijn 'meer moed' nodig en het moet 'eenvoudiger'. Het is opmerkelijk dat Duitsland er praktisch opereert als 'cavalier seul'.

Duitsland wil dat AI-eisen niet in de AI-wetgeving van de EU worden opgenomen, maar worden vastgelegd in sectorwetgeving van de lidstaten. Dit is een wens van grote Duitse bedrijven zoals Siemens en Bosch. Zeker tien lidstaten, waaronder Nederland, zijn tegen. Duitsland holt in feite de AI-wetgeving op Europees niveau uit.

Een ander thema is het 'Industriële Fonds' van 400 miljard euro, waar Polen een bredere regionale verdeling van projecten wil, terwijl Duitsland vindt dat het meeste geld naar de meest competitieve en innovatieve projecten moet, ongeacht de geografische ligging. Polen en Duitsland hebben tegenovergestelde belangen. Duitsland wil ook een Europese Palantir, in navolging van de Amerikaanse data-analyse reus.

Om minder afhankelijk te zijn van de VS zoekt Duitsland nauwere contacten met de 'Global South', landen als Brazilië in Latijns-Amerika, plus Singapore en Australië in

Zuidoost-Azië. Het gaat om ‘middelgrote landen’, als tegenwicht. Duitsland lobbyt ook om, als vredesstichter, lid te worden van de VN-Veiligheidsraad.

Bonnie en Clyde

De SPD manifesteert zich eveneens in het buitenland. Klingbeil was prominent aanwezigheid op de ‘Global Progressive Mobilization’ in Barcelona op 17 en 18 april om de wereld te waarschuwen tegen ‘de opkomst van extreemrechts’. Dat laatste woord is een verhullend begrip, verwijzend naar Trump en AfD. Aanwezig waren de Braziliaanse president Lula da Silva, Zuid-Afrika’s president Cyril Ramaphosa en de Mexicaanse president Claudia Sheinbaum.

Organisator was de Spaanse premier Pedro Sanchez die zich opwierp als voorvechter van links, waarmee hij begon tijdens het Gaza-conflict. Hij keerde zich tegen Israël, sloot er de Spaanse ambassade en opende vervolgens een Spaanse ambassade in Iran. Sanchez werpt zich op als ‘links geweten’ van Europa, terwijl zijn vrouw Begoña in Spanje wordt vervolgd wegens oplichting en corruptie. Het openbaar ministerie eist een gevangenisstraf van 24 jaar. De Werdegang van Sanchez en eega lijkt een Spaanse versie van ‘Bonnie en Clyde’.

Fatalisme en koppigheid

Merz en Klingbeil kunnen met activisme ‘im Ausland’ hun problemen in Duitsland niet oplossen. De kern ervan zit in verkeerd beleid: een planeconomie en het onvermogen samen het roer om te gooien. Het Duitse energie- en klimaatbeleid luidde economische neergang in, gecombineerd met overmatige immigratie uit landen met totaal andere culturen. Over het energiebeleid heeft Merz zich vastgepraat. Tijdens een bezoek van de Tsjechische premier Andrej Babis aan Berlijn zei Merz: ‘Voorgaande Duitse regeringen hebben besloten kernenergie uit te faseren. Die beslissing is onomkeerbaar.’

Een fatalistische redenering. De Duitse kerncentrales zijn (nog) niet ontmanteld, maar stilgelegd of gesloten. Sommige, zoals de KKE Emsland in Lingen vlak over de Nederlandse grens, kunnen wellicht weer in gebruik worden genomen. Maar de politieke moed ontbreekt. Merz meent feitelijk: Duitse regeringen hebben ten onrechte atoomcentrales gesloten. Dat was verkeerd maar niets aan te doen. We gaan onverdroten voort op de verkeerde weg. Kortom: Duitse ‘dickköpfigkeit’.

Het ruziekoppel Merz-Klingbeil doet stoer in het buitenland maar is 'tote Hose' in het binnenland. Wie de politieke kaart van Duitsland legt naast de geografische ziet dat Oost-Duitsland grotendeels AfD stemt en West-Duitsland politiek versnipperd is, met een opkomende AfD in de mix. Er is nog steeds een muur; niet fysiek maar mentaal.

'Schmerz van Merz'

Columnist Harald Martenstein schreef recent in de *Welt am Sonntag*: 'De DDR had een systeem van partijbonzen die waren losgekoppeld van "buiten" en vooral bezig waren met machtsbehoud en intriges "binnen". In de DDR werd werken gesimuleerd, niets nieuws gecreëerd en werden problemen gecamoufleerd, tot het niet meer ging.'

Dit najaar zijn er drie Oost-Duitse deelstaatverkiezingen: de stadstaat Berlijn, Sachsen-Anhalt en Mecklenburg-Vorpommern. Met AfD als koploper in de laatst twee.

De 'Schmerz van Merz' duurt voort. De vraag is: hoe lang nog?

Wynia's Week *brengt broodnodige, onafhankelijke berichtgeving: drie keer per week,* ***156 keer per jaar****, met artikelen en columns, video's en podcasts. Onze donateurs maken dat mogelijk. Doet u (weer) mee? Hartelijk dank!*